

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Informatie kostenontwikkeling WarmtelinQ+

Geachte Statenleden,

Hierbij informeren wij u over de kostenontwikkeling van het project WarmtelinQ+ (warmte transportleiding Rijswijk-Leiden).

Aanleiding is de eerder aan u toegezonden brief van het ministerie van KGG aan de Tweede Kamer van 21 februari 2025 over dit onderwerp die op de procedurevergadering van de commissie Economie en Energie van 19 maart 2025 werd geagendeerd. De commissie verzocht GS om een technische sessie met uitvoerder Gasunie en het ministerie van KGG te organiseren en de Kamerbrief en de ontwikkelingen rond WarmtelinQ+ te bespreken. De bespreking wordt geagendeerd in de commissievergadering van 28 mei 2025.

Op uw verzoek hebben we Gasunie en het ministerie van KGG bereid gevonden bij te dragen aan een technische sessie, die zal plaatsvinden op 16 mei, voor de commissievergadering van 28 mei 2025. Dit biedt u de gelegenheid uw vragen te stellen en goed geïnformeerd in gesprek te gaan op 28 mei. U wordt via de griffie uitgenodigd voor de technische sessie.

Deze informatiebrief kunt u gebruiken voor zowel de technische sessie als de bespreking in de commissie van 28 mei 2025.

De aanbesteding voor de aanleg van WarmtelinQ+ (warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden) is een forse tegenvaller, de aanbiedingen zijn veel hoger dan geraamd. De provincie is als belangrijke stakeholder en subsidieverstrekker recent hierover geïnformeerd door de directie van WarmtelinQ. De provincie heeft een subsidie voor de realisatie van WLQ+ van maximaal € 81 mln. verstrekt en het Rijk draagt aan het gehele WarmtelinQ project bij met een investeringssubsidie (CAPEX) van ca. € 100 mln. en een exploitatiesubsidie (OPEX) van € 427 mln.

Gasunie, het ministerie van Klimaat en Groene Groei en de provincie Zuid-Holland zijn daarom in gesprek om inzicht te krijgen in de kostenstijging en om met overige partners om inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor een handelingsperspectief.

De impact is groot. Forse kostenstijgingen worden bij allerlei (infra)bouwprojecten gesignaleerd. Als WarmtelinQ besluit het project niet door te zetten heeft dit mogelijk grote gevolgen voor duizenden woningen in Leiden die nu van het warmtenet afhankelijk zijn. Met de actuele netcongestie en de sluiting van de huidige warmtebron is het moeilijk op een andere wijze de warmtevoorziening voort te zetten. Dit vraagt om duidelijkheid over de financiering van WarmtelinQ+.

Voortgang WLQ+ project in vergelijking met alternatieven

De kostenstijging roept de vraag op hoe de doorwerking zich verhoudt tot alternatieven om de warmtevoorziening in de Leidse regio te verduurzamen of veilig te stellen. WarmtelinQ+ zal op korte termijn de wegvallende gasgestookte warmtevoorziening (door de sluiting van de Uniper gascentrale) voor het Leidse stadsnet vervangen ter grootte van ruim 20.000 woningequivalenten. Aanvullend heeft WarmtelinQ+ capaciteit om nog eens circa 30.000 woningequivalenten van warmte te voorzien.

Inmiddels is verkend hoe de kostenstijging zich verhoudt tot de kosten van alternatieven. Uit deze analyse, uitgaande van meerdere alternatieve scenario's, lijkt dat in alle gevallen warmtelevering met WarmtelinQ+ de laagste maatschappelijke kosten kent. De inzet is er dan ook op gericht om het project WarmtelinQ+ voort te zetten door de toegenomen kosten te dekken. In de technische sessie zal nadere informatie worden gegeven op de hiervoor genoemde analyse en vergelijking van alternatieven.

In samenhang met de kostenvergelijking spelen de volgende aspecten wat betreft alternatieven:

- Elektrificatie van de woningen en gebouwen in Leiden die nu aangesloten zijn op het stadswarmtenet is kostbaar en lastig inpasbaar. Ook in het bovenliggende elektriciteitsnet is er gezien de congestie beperkte ruimte.
Elektrificatie van woningen en gebouwen brengt daarbij zeer hoge isolatiekosten voor de kenmerkende oudbouw, speciale bebouwing zoals het Bio Science Park en voor de benodigde extra transformatorhuizen met zich mee. Bovendien zal bij elektrificatie sprake zijn van een desinvestering in het bestaande warmtenet dat uit gebruik zal worden genomen;
- Groen gas en waterstof zijn niet beschikbaar en te kostbaar als volwaardig alternatief;
- Geothermie als alternatieve bron voor warmte is op korte termijn (eerstkomende 5 à 10 jaar) niet beschikbaar in de Leidse regio. Bovendien zou de ontwikkeling en inzet van een geothermiebron in het bestaande stadsnet ten koste gaan van de inzet van dezelfde bron om in een ander deel van de Leidse regio de warmtevoorziening te verduurzamen. Een geothermiebron zou wel gebruik gaan maken van het bestaande warmtenet waarmee een desinvestering voorkomen wordt;
- De bestaande gascentrale van Uniper die momenteel in de warmtelevering voor het Leidse stadswarmtenet voorziet loopt binnenkort technisch tegen het einde van de levensduur aan. In verlenging met meerdere jaren is niet voorzien en deze centrale zal binnenkort gesloten worden. Er wordt een nieuwe gasgestookte centrale gebouwd door Vattenfall met de functie om de warmtevoorziening van WarmtelinQ+ aan te vullen (piek- en back-upvoorziening). Deze nieuwe centrale zal tevens de periode van warmtevoorziening overbruggen na sluiting van de Uniper centrale tot de start van de warmtelevering door WarmtelinQ+. Permanente warmtelevering met deze gasgestookte centrale is niet voorzien en niet mogelijk. Aankomende wetgeving (Wet collectieve warmtevoorziening) vereist toenemende verduurzaming van de warmtevoorziening waar deze centrale niet aan voldoet. Bovendien betekent permanente inzet dat de piek- en back-up niet meer voorhanden is waardoor de voorzieningszekerheid niet langer geborgd is.
Warmtevoorziening met de aardgasgestookte centrale is geen duurzame oplossing en kan slechts een tijdelijk karakter hebben in de aanloop naar een CO2-vrije voorziening.

Mede wegens de investeringskosten van een collectief warmtenet geldt over het algemeen dat hoe meer eindgebruikers aangesloten zijn, hoe rendabeler het warmtenet zal zijn en hoe lager de maatschappelijke kosten, omdat dan de vaste kosten beter verdeeld kunnen worden. In Leiden ligt er

echter al een bestaand stadswarmtenet waar WarmtelinQ+ op aan kan sluiten. Dit zorgt voor zekerheid in de warmtevraag en draagt bij aan lagere maatschappelijke kosten voor de eindgebruiker.

Kijkend naar de alternatieven is de verwachting dat de aanleg van WarmtelinQ+ de meest betaalbare en toekomstbestendige oplossing is om de op het warmtenet aangesloten en aan te sluiten woningen en gebouwen van warmte te voorzien.

WarmtelinQ: tarieven en regulering

Eindgebruikers kunnen niet kiezen tussen verschillende warmteaanbieders (warmtebedrijven).¹ Zij kunnen alleen warmte krijgen van het warmtebedrijf dat door de gemeente is aangewezen om warmte te leveren in een bepaald gebied. Een warmtebedrijf, zoals Eneco of Vattenfall, kan wel verschillende warmtebronnen gebruiken als invoedingsbron voor het warmtenet. Omdat eindgebruikers automatisch gekoppeld worden aan het aangewezen warmtebedrijf en niet kunnen kiezen zijn de tarieven voor de particuliere eindgebruikers via de Warmtewet gereguleerd door de Autoriteit Consument & Markt (ACM).²

De Warmtewet wordt (naar verwachting in 2026) vervangen door de Wet collectieve Warmte, Wcw). In de nieuwe wet worden de taken van een warmte transportnet beheerder benoemd (zoals nu Warmte Transport Services (WTS, onderdeel van Gasunie) dat is voor WarmtelinQ) en wordt bepaald aan welke voorschriften deze partij zich moet houden. Onder andere moet de warmte transportnet beheerder doelmatig en efficiënt handelen, onafhankelijk opereren, transparant zijn en non-discriminatoir.

De wijze waarop de transportnet beheerder de (hoogte van) de tarieven mag vaststellen is van belang vanwege de doorwerking naar de kosten voor de eindgebruiker. De ACM stelt de tarieven vast op basis van de nuttige/efficiënte kosten van WTS.

Deze tarieven bestaan uit een vergoeding voor de investeringskosten (o. a. afschrijving van het leidingsysteem - volgens de concept Wcw met een afschrijftermijn van 30 jaar) en de operationele kosten die WTS maakt voor WarmtelinQ (o.a. personeelskosten, verzekeringen, keuringen en pompenergie).

In de begin jaren van de exploitatie zal de capaciteit van de leidingen nog niet maximaal ingezet worden, aangezien de leidingen worden aangelegd voor de toekomstige vraag naar warmte (over gedimensioneerd). Het is de verwachting dat de maximale capaciteit (volloop) in ca. 15 jaar zal worden bereikt.

Aangezien de totale kosten alleen worden doorbelast aan de gebruikers, zouden de tarieven in de eerste jaren van exploitatie hoger zijn dan in de eindsituatie na volloop. Naar mate er meer transportcapaciteit benut wordt, nemen de transport tarieven af.

Omdat het onwenselijk is om afnemers van dag één meer in rekening te brengen dan partijen die later aansluiten, hebben de Provincie (t.b.v. WLQ+ (tracé Rijswijk – Leiden)) en het Rijk (t.b.v. geheel WLQ) ontwikkel- en investeringssubsidies verstrekt. Deze subsidies verlagen de WarmtelinQ tarieven en zijn noodzakelijk om WarmtelinQ op een maatschappelijk optimale wijze te kunnen ontwikkelen. Het Rijk bereidt tevens een exploitatiesubsidie voor.³ Tot de maximale volloop zal deze subsidie de betaalbaarheid regelen voor de klanten en eindgebruikers van WarmtelinQ op een vergelijkbare manier als de Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) subsidies. De SDE++ is de nationale subsidieregeling voor grootschalige hernieuwbare energiebronnen.

¹ In het Westland wordt nu gehandeld in warmte via een platform

² [Maximumtarieven warmte in 2025 - ACM](#)

³ Zie pagina 5, 9 en 21 van [AANDACHTSPUNTEN BIJ DE KLIMAAT- EN ENERGIEMAATREGELEN UIT DE MILJOENENNOTA 2022](#);

Recente ontwikkelingen

WarmtelinQ wordt geconfronteerd met hogere kosten, hiervoor zijn de volgende oorzaken:

1. **Inflatie:** Ramingen voor WarmtelinQ+ zijn gemaakt in 2020, sindsdien is de inflatie ca. 25%;
2. **Marktwerving:** WTS moet als staatsdeelneming de aanbestedingsregels voor overheden volgen. Uit de aanbestedingen blijkt dat de markt voor aannemers krap is en dat aannemers kieskeurig zijn in het werk dat ze aannemen. Dit drijft de prijs omhoog;
3. **Complexiteit van het werk en vergunningen:** De complexiteit van het project leidt tot vertraging en daarmee extra kosten. Ook zorgt dit ervoor dat weinig aannemers dit project aankunnen, waardoor de marktwerving verder afneemt.

De gestegen kosten van de aanleg van WLQ+ zorgen ervoor dat het tarief dat WTS zou moeten doorbelasten aan de warmtebedrijven zal toenemen. Om dit te voorkomen zal er in de begin jaren meer exploitatiesubsidie ingezet moeten worden voor de tarieven van de warmtebedrijven. Gevolg is dan echter dat deze subsidie dan eerder uitgeput zal zijn, voordat de volloop bereikt is.

WTS werkt eraan om de kosten van WLQ(+) te verlagen door bijvoorbeeld heronderhandelingen met de aannemers (e.e.a. binnen de grenzen van het aanbestedingsrecht en de reeds aangevraagde vergunningen) en middels een scopewijziging (bepaalde investeringen worden naar achteren geschoven zodat deze kosten niet direct doorbelast hoeven te worden).

WTS kan de kostenstijging, mits doelmatig en efficiënt, verwerken in de (daardoor hogere) tarieven, die bij de eindgebruiker terecht komen. Maar dat is maatschappelijk gezien onwenselijk om de eindgebruiker met deze hogere kosten te belasten, terwijl WarmtelinQ maatschappelijk gezien de goedkoopste oplossing is voor verduurzaming van grote delen van Zuid-Holland. Daarnaast zorgen de hogere bruto tarieven dat duurzame restwarmte niet concurrerend is met het fossiele alternatief (ongunstig voor de verduurzaming) en dat er geen level playing field is met andere duurzame bronnen. Er bestaat de kans dat hierdoor de verdere volloop van WarmtelinQ stagneert en daarmee de verduurzaming van de provincie Zuid-Holland. Dit terwijl de regio een ambitie heeft om een transportcapaciteit van ca. 5 – 7 x WarmtelinQ te realiseren.⁴ Een andere optie voor Gasunie om de kosten voor de eindgebruiker te beheersen is het verkrijgen van een aanvullende investeringssubsidie. Voor een aanvullende bijdrage wordt ook gekeken naar de provincie.

In de technische sessie zal WTS (Gasunie) een verdere toelichting geven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/11/05/vlottrekken-warmte-in-zuid-holland>.